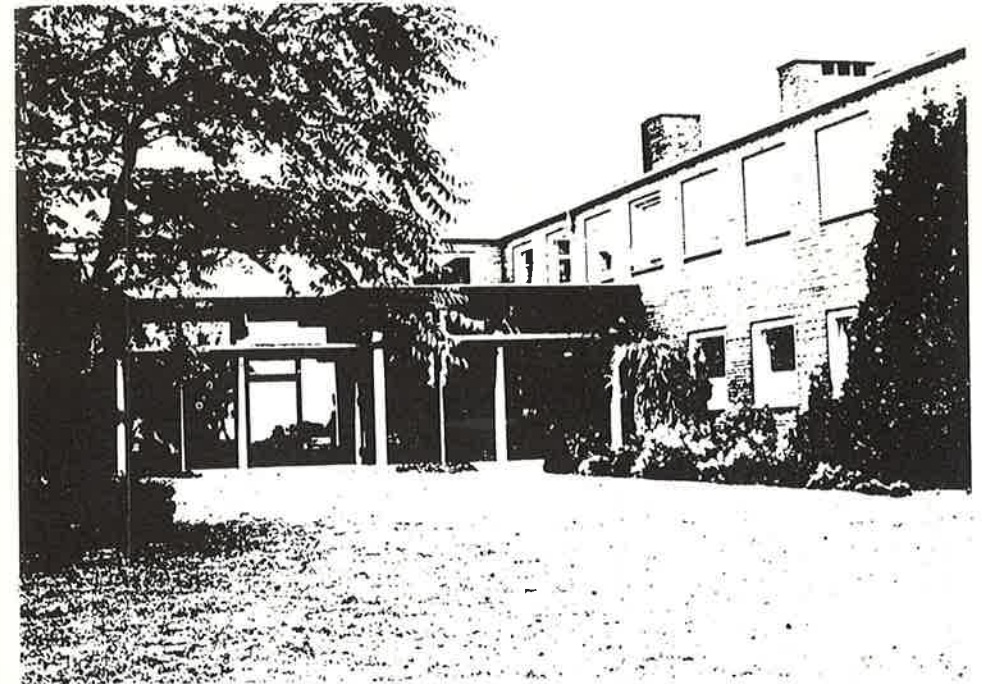

Ringe Fri- og Efterskole

Årsskrift 1984

55. årgang – udgivet af elevforeningen

Ved formanden

I de senere år har jeg her på denne »min plads« i elevskriftet kunnet berette om en påbegyndelse eller afslutning på et eller andet byggeri eller omforandring, og således også denne gang, idet vi netop har holdt indvielse af et omfattende byggeri på friskolen. Et byggeri, som passer fint ind, både til de bestående friskolebygninger, men også til efterskolen, og man kan nu konstatere, at mange års planlagte byggeaktiviteter har fundet sin afslutning foreløbig – lad mig tage dette med, for man skal jo aldrig sige aldrig; men jeg mener, vi har to skolestørrelser her, godt og vel 100 elever i hver, som efter vore forhold er passende. Jeg tror, vi skal passe på ikke at blive så store, at man bliver fremmede for hinanden og os selv.

Skønt almindelig tale om faldende børnetal og tomme klasselokaler kan vi her konstatere, at vi har fuldt hus, det gælder både friskole og efterskole, og det er jo glædeligt.

Nu gør rammerne det jo ikke alene, men det er indholdet, der er det væsentlige, at give børnene og de unge livsindhold og tro på sig selv, netop i en så følsom alder, som efterskoleelever befinder sig i. Dertil kræves en stor indsats, som man her forsøger efter bedste evne at efterleve, men hertil kræves også forældrenes positive medvirken.

Derfor er det også dejligt at opleve, når forældrene så trofast møder frem, når der sammenkaldes til månedsmøder og andre arrangementer. Jeg tror, at samværet er af stor værdi, både for forældre og skole.

Hermed ønskes alle en rigtig glædelig jul samt et godt og glædeligt nytår.

Bendt Jensen

Kære tidligere elever

»Den, som sætter sig i gudernes sæde og derfor ser alt i denne verden, bliver tavs, og smil bliver til tårer«.

Således husker jeg fra min barndom indledningen til eet af eventyrene, som jeg fik fortalt af min bedstemor. Dette er visdomsord! Hvis vi vil overskue mere, end vi kan overkomme, forgriber vi os let, og tingene har således udsigt til at falde fra hinanden. At overkomme at feje for egen dør kan forekomme nok så besværligt, men det er rådeligt at gøre det, før vi rækker længere ud!

Ovenstående er nok værd at fundere over for alle – og ikke mindst i en lærergerning. Så vi således mere hos de mange, som vi gennem årene mødte af børn og unge, end vi havde fantasi og kræfter til at overkomme at bringe en hjælpende hånd? Overså vi i alt, hvad vi så, et ungt menneskes nød? Svaret bliver nok aldrig givet, men tanken kan aldrig afvises. Vi har nok også bedst ved ikke at få svar på alt. Tilbage står, at vi må gøre vor gerning, så godt vi kan!

Året, som nu er ved at gå på hæld, bragte store udfordringer og mange oplevelser. I disse dage er det 18 år siden, at forberedelserne til et stort byggeprogram blev udfærdiget. Disse projekter er nu afsluttet, og søndag den 4. november holdt vi indvielse af sidste foreløbige planlagte etape: Et stort og lyst møde- og musiklokale, en skolestue og et lærerværelse. Altså er alle lokaliteter svarende til behovet både på efterskolen og på friskolen fuldført. Skolen står således fuldt udbygget. Vi glæder os nu over helt at kunne hellige os skolens egentlige indhold, undervisningen og samværet med børnene og de unge!

Begge skoleformer har fortsat alle de elever, der kan rummes. Den tillid, der ligger bag, at skolen søges i et så stort tal, er en stor opmuntring for os alle. Lys og skygge i hverdagen hører til virkeligheden. Således også her! Men med tilbageblik synes de lyse timer værende i overtal, og så gik året, som det skulle!

Til de lyse timer hører de mange festlige arrangementer, som blev

afholdt i form af elevfester, møder og sammenkomster, som ekskursioner, udflugter og lejrskole.

At dykke ned i de enkelte begivenheder fører for vidt. Dog tror jeg, vor Sydslesvigstur bragte os højdepunktet indenfor den art. Det blev en tur, hvor fællesskabet rigtigt kom frem. Husker I aftenen i Damholm, hvor der blev vist gymnastik og folkedans. Pludselig sad I midt på plænen sammen med unge sydslesvigere og sang: Olé, Olé, Danmark. Jo, de danske gutter i fodboldopgøret i Frankrig satte fædrelandsfølelserne i sving.

Vinterfesten gik også fint, og elevmødet formede sig virkelig som en stor oplevelse med de mange fremmødte. Særlig stemning over denne fest skabte det meget store hold 25 års jubilare. Også andre årgangsjubilare var godt repræsenteret. Således var vi over 100 til jubilæumsfrokosten lørdag middag. Sørg for nu til det kommende elevmøde at sætte hinanden stævne her i weekenden den 18.-19. maj!

Når vi har måttet flytte elevmødet frem fra den første weekend i juni til 18.-19. maj skyldes det, at det nuværende elevhold er inviteret til gymnastik- og folkedansopvisning ved det store årsmøde i Sydslesvig. Det vil I nok have forståelse for! En sådan indbydelse kan vi ikke afslå! Men sæt weekenden af allerede nu og mød frem i stort tal den 18.-19. maj!

Det store arbejde, I gør, for at anbefale skolen til nye elever, skal I vide, vi ikke glemmer jer for.

Livet på skolen går sin vante gang, ansigterne skifter jo, efterhånden som nye udfordringer melder sig. Til sommerferien rejste Ellen og Vagn for at overtage ledelsen af Samsø Efterskole. Det er en spændende opgave for dem. Skønt vi savner dem, er det helt i sin orden, at de ville videre frem! Det gælder om aldrig at stå stille. Den, som tøver, når mulighederne er der, vil se sig efterladt på »perronen«!

Deres afløsere, Poul og Anni, er faldet vældig godt til her, så vi glæder os til en lang samarbejdsperiode med dem.

Af glædelige grunde må vi også undvære Anne og Liselotte i en periode i dette skoleår. De har barselsorlov, og her i den skrivende stund er der indløbet den glade nyhed, at Anne har født en velskabt

dreng til verden! Nu venter vi spændt på Liselotte! Joe, der foregår meget i en storfamilie, som her.

Til slut vil jeg nævne, at Esther Torp har trukket sig tilbage fra sit arbejde her på skolen efter ca. 27 års tjeneste! Esther blev kendt af alle tidligere elever, som blev undervist af hende, for hendes usædvanlige dygtighed og grundighed. Hun ville, at hendes elever skulle lære at sætte pris på kvalitet! Hun agtede sit arbejde og sine elever så højt, at de ikke skulle have noget sjusk hængende. Den indstilling ser man ikke så meget til i vore dage, og helt unge kan godt have svært ved at forstå værdien af at gøre tingene *færdige*.

Imidlertid er det af allerstørste betydning, at man lærer at udføre sit arbejde således, at man selv kan glædes over det og respektere det. Den, som ringeagter sit arbejde, ringeagter sig selv!

Dette forstod Esther, og det prægede hendes undervisning. Derfor var der alvor med i hendes timer!

Der er al mulig grund til at bringe hende en tak på dette sted for langt, dygtigt og trofast virke her på skolen i det lange åremål! Dygtig og engageret, som hun er, vil hun sagtens få tiden til at gå hjemme i sit dejlige hjem med at væve sine skønne tæpper, som udtrykker fest, lys og farver. En stor kunstner går aldrig i stå, thi hos en sådan blaffer flammen aldrig. Tak, Esther!

Tak for mange hilsener og breve gennem året. Det er en god oplevelse at høre nyt fra jer, enten det nu er pr. brev, kort eller i telefonen. Vi har meget at være glade og taknemlige for her, og det er vi. Med jer mange, mange gamle elever, vi mærker står bag skolen, får vi overskud til at gøre dagens dont. Et skoleliv er et helt liv, og de, der lever i det, er ikke ilde farne!

Modtag nu alle ønsket om en glædelig jul og et godt nytår. Vi ses!

*Venlig hilsen
Kirsten og Kjær*

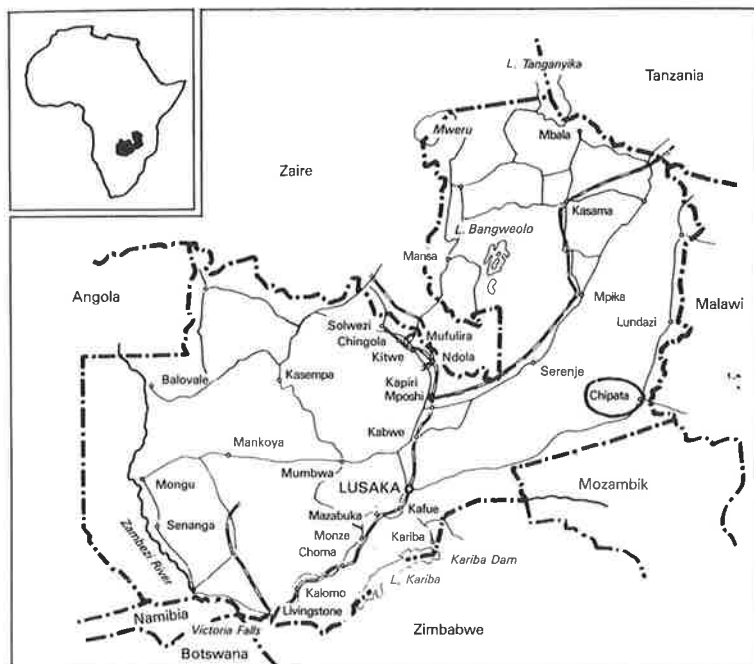
Fra Ringe til Afrika og retur!

Gennem flere år havde en rejse til det store, for os ukendte kontinent – Afrika, stået på Kirsten's og min ønskeseddel! Imidlertid har vi aldrig fundet det særligt formålstjenligt at rejse ud til det fremmede uden at have rimelig sikkerhed for muligheden af, under sådanne rejser, at kunne blive sat ind i besøgslandets historie, kultur, samfundsforhold og dagligdag. Denne fordring kræver et grundigt forudgående studie og helst en personlig forbindelse med kendskab til det pågældende område. Det første er jo kun et spørgsmål om arbejde, der skal udføres, hvorimod det sidste med den personlige kontakt meget vel kan volde vanskeligheder, idet det hører til undtagelsen at have personlige bekendtskaber ud over kloden!

I den aktuelle situation kom tilfældet os imidlertid til hjælp. Lærer Uffe Østergård og hans kone, Soffia, var i foråret 1983 hjemme på orlov fra deres arbejde som U-landsfrivillige i Zambia.

Under opholdet her i landet fik vi kontakt med dem og formåede Uffe til at komme på skolen og fortælle eleverne om sit arbejde og vise lysbilleder derfra. Lejligheden blev ikke forsømt til at få en aftale indgået om, at Uffes forældre og Kirsten og jeg skulle indlede en 3 ugers rejse til Zambia i foråret 1984. Ligeledes blev det besluttet, at vi under opholdet skulle være tilknyttet Østergårds hjem. Dette var en storslået gestus fra Soffias og Uffes side!

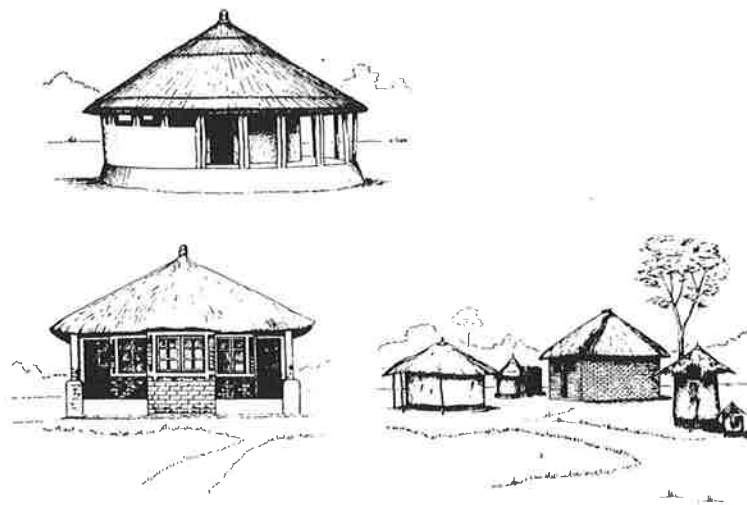
Efter en ret omfangsrig følgende korrespondance om sagen blev tidspunktet for rejsen nøjagtigt fastlagt. I marts 1984 ankom vi via fly til Zambias hovedstad Lusaka. Uffe modtog os som aftalt i luft-havnen. Den første nat overnattede vi hos et par af Uffes danske venner, som også var ulandsfrivillige og stationeret i Lusaka. Dagen efter gik så turen til Uffe og Soffias hjem i Chipata. Vi var kommet til landet i slutningen af regntiden, hvis varighed er fra ca. november til april! Undervejs til Chipata oplevede vi en natur, som aldeles væltede vore forestillinger om Afrikas solafsvedne sletter. Et billede, som vel indgår i de flestes forestillinger om dette land. Dette er også

rigtigt i tørtiden! Nu var det som nævnt regntid. Dette betyder ikke uafsladelig regn. Et par timers styrtregn i døgnet, om dagen ellers solskin. Overalt så vi derfor en overdådig »tropisk« frodighed, med alle sydens frugter hængende som et fristende tilbud. Alt virkede nyfødt, friskt og grønt. Intet mindede os om tørkeramte, afsvedne og hungersramte egne, som vi ellers gennem den hjemlige T.V. information var blevet orienteret om. Medaljens bagside vil kunne fortælle om den historie på andre årstider! Vi blev i Chipata et par dage for at blive sat ind i forholdene der. Bekendtskabet med det mellemfolkelige projekt, som Uffe og Soffia stod for, var imponerende. Opgaven for de to lød på at rejse ud og drive en håndværkeruddannelsesskole. Hensigten var at uddanne indfødte unge på et 10 mdrs. kursus og således give dem forudsætninger for kvalificeret at oprette selvstændige virksomheder ude i eget hjemdistrikt eller til at arbejde i eksisterende håndværksvirksomheder.

På ankomsttidspunktet så hele »historien« færdig og velfungerende ud. Det blev oplyst, at der var to hovedlinier at vælge på skolen for eleverne. En værkstedslinie til uddannelse af snedkere og tømrere, og en tekstil- og beklædningslinie, som kvinder kunne lade sig uddanne under. Store, velindrettede bygninger til undervisningsformålet var rejst, samt et garverihus. Ydermere blev det os forklaret, at princippet udover selve uddannelsen var, at alle elever ved ankomsten til skolen fik udleveret en komplet og veludstyret værktøjssamling. Var dette værktøj, efter brug under uddannelsen, stadig intakt og vedligeholdt ved slutningen, kunne hver elev få udleveret et nyt komplet værktøjssæt samt et kvalifikationsbevis. Med værktøjssættet udleveret var et godt begyndelsesgrundlag givet til de unge til videre selvstændig virksomhed. Det var skolens andet hold, vi mødte. Fjorten mandlige og seksten kvindelige unge elever. Samtlige fra første hold var i arbejde. Et par stykker fra første elevhold var blevet udset som »værkførere« på skolen!

Altsammen så det enkelt, let og yderst velfungerende ud. Men indviet i forhistorien må man sige, at tingene tog sig noget anderledes ud. Da Uffe og Soffia kom til stedet havde de helt frie hænder angå-

Tre karakteristiske afrikanske huse.

ende opbygningen af håndværkerskolen. Sagen var blot, at intet fandtes af bygninger på stedet udover et gammelt skur og en efter forholdene beboelig lejlighed. Således var udgangsbetingelserne! Familien stod og skulle drive skole uden lokaliteter, hvorefter det helt afgørende valg måtte blive enten at anmode Mellemfolkeligt Samvirke om levering af en samlebåndsfærdig skolebygning, eller at lade opføre værkstederne ved elevhjælp og lade de store manuelle gøremål herved tjene den praktiske oplæring, og lade udfærdigelsen af tegningerne og beregningerne dække den teoretiske side af uddannelsen. Det sidste blev valgt!

Først skulle eleverne rekrutteres ude i lokalområderne. Her var store vanskeligheder at overvinde, men første elevhold blev dog samlet sammen og »skolen« kunne starte med umådeligt slid og genvordigheder af praktisk art forude. Alt træ til bygningerne skulle skoves og skæres op i anvendelige mål, mursten blev formet og brændt på forekomststederne, alt foretaget med håndkraft! Herefter transporten fra uvejsomme egne til byggepladsen, transporteret på en lille lastbil! Medens drengene byggede, underviste Soffia pigerne i deres håndværk i privatboligen.

Arbejdsdagen var fra sol op til sol ned! Imidlertid var humøret og arbejdsglæden hos eleverne, trods alle besværlighederne, meget udtalt. Virkeligheden overgik alle forventningerne. Planerne blev gennemført, både hvad uddannelse af eleverne og opførelsen af bygningerne angår. Skolen har nu ansøgninger om optagelse, som langt

INSTRUCTIONS: Mark one cross X only in the blank box against either Yes or No.			
QUESTION	ANSWER	SYMBOL	MARK X IN THIS COLUMN
Do you wish to vote in favour of the election of the Presidential Candidate Dr. Kenneth David Kaunda?	YES		☐
	NO		☐

Således stemmer man!

Den populære præsident.

Kobberdrift.

Hjemlig idyl.

Forstad til Lusaka.

overgår, hvad huset kan rumme. Yderligere hviler virksomheden økonomisk i sig selv, idet man udover det nødvendige skoleinventar kan producere møbler og reoler til salg. Efterspørgslen er større end det, man kan fremstille. Udover midlerne til skolens drift er der et overskud til forsyning af eleverne med et mindre lommepegebeløb!

Sådan kan ophjælpningsbistanden altså formes som en hjælp til selvhjælp! Mon ikke det er sådan, det skal gribes an, når det er bedst!

Skolen er af landets myndigheder udset som modelskole. Lederen bag værket, Uffe Østergård, er indkaldt som rådgivende projektchef for undervisningsministeriet og befinder sig i dag i hovedstaden, hvor Soffia arbejder med sin undervisningsvirksomhed!

Vi så indtil flere færdigpakkede u-landsskænkede, fuldmonterede fabrikker, bl.a. et »Danida« mejeri! Det er naturligvis ikke muligt for os at vurdere den praktiske nytte af disse gaver, men sikkert er det, at bekendtskabet med de flot udstyrede virksomheder ikke tilnærmelsesvis gjorde samme stærke indtryk som »Østergårdsprojektet«! Nok først og fremmest, fordi der med dette er skabt noget fra bunden, som kan anvendes og videreføres af de indfødte!

Efter dette interessante og lærerige ophold hos fam. Østergård, startede vi med Uffe som chauffør og rejseleder på en ca. 6000 km. tur gennem Zambia, hvortil kom en afstikker til nabolandet Malawi.

Forskellige former for skole, seminarier, landbrug, fabrikker, landsbyer, afvekslende med naturområder blev besøgt. Overalt blev vi overmåde hjerteligt modtaget og grundigt orienteret om forholdene.

Der bor ca. 5½ million indbyggere i Zambia på et totalareal på ca. 752.000 kvadratkilometer, heraf er der kun ca. 50.000 europæere og asiater. Resten er afrikanere, som tilhører een eller anden gren af de forskellige 70 Bantustammer. Bortset fra en lille gruppe af San-folket taler zambianerne bantusproget. Dette sprog er ikke entydigt, thi nok hører bantusproget til fælles sprogstamme, men er splittet op i 76 dialekter, hvor forståelsesforskellen i mange tilfælde er som f.eks. tysk og dansk. Imidlertid er det slet ikke usædvanligt, at folk taler op til 5-6 forskellige dialekter, vel at mærke uden forudgående skolemæssig baggrund. Engelsk er landets officielle sprog, og undervisningen i dette er påbudt fra første klasse. Landets vej mod selv-

Der bor en bager!

stændiggørelse har været trang og byrdefuld. Imidlertid betød stiftelsen af det store nationale parti »National independence Party« (UNIP) et afgørende skridt mod selvstændigheden. Med Kenneth Kaunda i spidsen for dette parti blev englænderne tvunget til en forfatningsændring, som åbnede adgang for valget af zambianere til parlamentet. Ved valget i 1962 fik de flertallet, og allerede den 24. oktober 1964 kunne selvstændighedsdagen fejres.

Kort efter befrielsen udskrev partileder Kaunda nyvalg, hvor den nationale forfatning blev godkendt og han selv valgt med et overvældende flertal til præsident. En stilling, som han siden ubestridt har beklædt. Der dannedes hurtigt flere politiske partier, som truede med at splitte folkets enhed. Heraf var African National Congress (A N C) det største og farligste oppositionsparti. Partiformanden NKumbula var dette partis formand. Præsident Kaunda arbejdede da også målbevidst fra første begyndelse hen mod et demokratisk valgt et-partisystem, hvor UNIP skulle være landets eneste lovlige parti. Kaundas politiske begavelse viste sig at være samtlige andre politikere langt overlegen. Således blev et-partisystemet vedtaget med overvældende flertal ved valget 8. dec. 1972. Efter dette resultat meldte ANC-lederen Harry NKunda sig ind i UNIP partiet og opfordrede alle sine medlemmer til at følge eksemplet. Politisk stabilitet var hermed sikret landet. Forfatningen blev endnu engang revideret og vedtaget ved folkeafstemning. Den nyvedtagne forfatning bekendte sig til det socialhumanistiske idegrundlag, og den indeholdt stærke beslutninger om korruptionsbekæmpelse i alle myndighedsled. Stillede enhver borger lige for loven og påbød politisk at arbejde mod økonomisk og social uretfærdighed. Med forfatningsændringen blev parlamentet udvidet fra 110 pladser til 125. Tilforordnet parlamentet blev et høvdingeråd på 25 medlemmer. Dette råd er rådgivende, men det kan ikke forhindre lovgivning. Alligevel har det en betydelig politisk indflydelse. Yderligere blev det forfatningsmæssigt vedtaget, at der skulle sikres demokratisk parlamentsvalg hvert 4. år. Præsidenten vælges her direkte. Den til enhver tid siddende præsident udvælger regeringen fra parlamentskredsen. Man kan idag konstatere, at social- og skolereformen har virket godt. En række formål er opfyldt – eller på vej til at blive det. Undervisningsvæsenet er efter

Det moderne Lusaka.

De imponerende Victoriafald!

Frikvarter i grundskolen.

forholdene veludbygget. Den pligtige skolegang, 10 årig, er gennemført. Den videregående uddannelse er delt op i to linier i en erhvervsrettet og en universitetsrettet. Universitetsuddannelsen lider af den mangel, at man ved en række af fakulteterne ikke kan magte at give en afsluttende kvalificeret uddannelse p.g.a. mangel på kompetent uddannede lærerkrafter. Således får mange studenter deres uddannelse på europæiske universiteter, eller amerikanske.

Der er imidlertid ikke tvivl om, at også målsætningen om at råde over kvalificeret lærerkraft på ethvert uddannelsesstrin vil blive opfyldt. Målt med europæisk målestok er Zambias skolevæsen iøjnefaldende tilbagestående med alt for store klassekvotienter, manglende undervisningsapparat m.v. Set i forhold til landets egne muligheder og årrækken, opbygningen har stået på, er resultatet ganske imponerende. På det sociale område er indførelsen af gratis lægehjælp til alle det redskab, som virkelig har højnet befolkningens sundhedstilstand. Vel har sundhedssektoren meget at indhente. Således må etiken omkring børnebegrænsningen og familieplanlægningen i sin helhed slå igennem og blive accepteret af befolkningen. Enorme investeringer kræves til etablering og rensning af vandforsyningen, da det endnu forurenede vand dernede er den absolut største sygdomsfremkaldende kilde overhovedet. Hertil kommer adskillige andre langsommelige og besværlige områder, som må tilgodeses, men hvis omfang vor indsigt ikke rækker til at overskue.

Landbrugsprojekterne udvikles også langsomt men sikkert i den rigtige retning. Målet er i første række, at landet bringes til at kunne selvforsyne sig med fødevarer. 75% af befolkningen har været beskæftiget ved landbruget, men i den senere tid er der sket en tilvandring til storbyerne. Ad politisk vej søger man imidlertid at fastholde flest mulige ved landbruget. Af 32 millioner ha. er der imidlertid kun opdyrket 2,5 millioner ha. landbrugsjord. Regeringen har tildelt hver familie på landet 2. ha. gratis jord. Forudsætningen er imidlertid, at denne jord dyrkes. Filosofien bag denne tildeling er at igangsætte så mange selvstændige jordbrugere som muligt og fremme interessen for hos den enkelte landmand til at tage nyt land ind. Dette sigte synes at have mulighed for at blive vellykket. Naturligvis findes der endnu store, industrialiserede, europæisk drevne farme. Disse kan

Korn stødes til brød.

imidlertid slet ikke danne anvendelig »skole« for den zambianske landmand i overskuelig fremtid. Udviklingen her må nødvendigvis være af evolutionær karakter. Mange, mange forudsætninger mangler, før den afrikanske bonde, langt ude i en fjern fremtid, kan nærme sig europæiske landmænds niveau.

Industrien er for en stor del opbygget med tilført udenlandsk kapital – dels som lån og dels som bistandshjælp. Der eksisterer imidlertid et enormt koordineringsproblem »Givelandene« imellem. Hvert land sender således netop deres maskinfabrikata, hvilket skaber et næsten uoverskueligt problem for fremskaffelsen af maskinreserverdele. Dette forhold er diverse bistandsnationer udmærket klar over. Ulandsbistand er desværre også forretning, så det har sikkert lange udsigter, inden en forbedring også på dette område har udsigt til at finde sted!

El og kraft selvforsyningen har fundet sted med bygningen af to store kræftværker, hvoraf det ene er beliggende ved Kafue-dæmningen og det andet ved Kariba-dæmningen. Denne forsyningsuafhængighed har naturligvis betydet store økonomiske fordele for Zambia. Siden nationaliseringen af kobberminerne, beliggende mod

Typiske beboere i landsbydistrikterne.

Politisk møde.

Man hygger sig!

nord, har disse miner dannet grundlaget for nationaløkonomien. Størst var gevinsten de første år, da prisen på kobber på verdensmarkedet var meget høj. Disse store indtægter fristede nok regeringen til letsindige investeringer, både socialt og industrielt, så niveauet har svært ved at holde efter de store prisfald sidst i halvfjerdsere. Følgen heraf var bl.a. stor arbejdsløshed. En vis økonomisk stabilisering synes imidlertid at være indtrådt efter prisfaldschokket. Transportvejene er blevet stærkt udbygget. Med Lusaka som centrum er vejnettet spændt ud mod alle omkringliggende landes grænser. En kostbar, men nødvendig, investering i betragtning af landets isolering fra søvejene.

Den zambianske regering har en klart affattet, målrettet økonomi- og industripolitik, hvis hovedindhold er:

1. Zambias næringsliv skal ligge i hænderne på zambianerne.
 2. Staten skal minimum have del i 51% af aktierne i virksomheder på udenlandske hænder.
 3. Det er forbudt at føre mere end 50% af overskuddet ud af landet.
- I det hele taget spiller staten en hel anden rolle i erhvervslivet end i Danmark. Resultatet af den samlede indsats af landets udvikling må vel siges at være ganske vellykket, navnlig set på baggrund af det korte åremål, landet har haft sin selvstændighed!

Udover de direkte »studier« af det politiske og af samfundsmaskineriet fik vi besøgt landsbybefolkningen og blev her indviet i deres hverdag og i folkets festsikke. Undervejs passerede vi et stort vildt-reservat. Mødet her med flokke af tonstunge elefanter, løver, skrigende aber og andre vilddyr kunne nok variere kropstemperaturen en kende!

I nabolandet Malawi besøgte vi den kæmpemæssige »Malawi-indsø«, som er på størrelse med Østersøen. Den omgivende natur er et eldorado! Rejsens finale oplevede vi med synet af det imponerende Viktoriafald. Ubeskriveligt er dette fald i sin vildskab, styrke og skønhed.

En oplevelse, som sent vil glemmes. Ufortalt beretningen om Livingstone, som knytter sig til stedet!

Flyet hævdede sig. En uforglemmelig rejse havde taget sin afslutning! Kun en uendelig lille del af det store Afrika blev set ved denne

Karakteristiske typer.

lejlighed. Behæftet med alle de mangler og unøjagtigheder – samt mangel på indsigt og overblik, som en turist må leve med, er her givet, som vi så det!

I returflyet undervejs til Danmark faldt min pen til papiret – og der stod prentet:

Vort lykkelige hjemland Oh Ve!
Hvad fremkalder din plage?
Se ud over kloden, den skabte jord!
Og synet dig tvinger tilbage!
Skæbner – ulykkelige, talrige som sand.
Hunger, tørke, sygdom, mangel på vand.
Du kender ikke prisen!
Lander i nøden med korte stop –
for fra lidelsens hav at hæve dig op
med viden om bedre dage!

Kirsten og Gunnar Kjær

»Brikker til en mosaik«

»Den fulde frihed til at arbejde, som I synes er rigtig«. Det var, hvad mor og far blev lovet af skolens bestyrelse, da de søgte stillingen som lederpar af Ringe Fri- og Efterskole i 1940.

Lønnen kunne ikke fastsættes, den måtte afhænge af, hvordan det ville gå.

De slog til og var dermed ansat til at lede og videreføre skolen og til at tage den store opgave op efter hr. og fru Birkelund.

»Aldrig har jeg set så meget skrammel på et sted«, sagde flytte- manden, da han så, hvad han skulle flytte fra Bovlund i Sønderjyl- land til Ringe på Fyn. Det var en dag sidst i april 1940, den 2. ver- denskrig var begyndt, og Danmark og Norge var netop blevet besat af tyske soldater. Vi kom helskindet fra det sønderjyske til det syn- gende fynske og blev modtaget med åbne arme af en masse glade fyn- boer. Der gik ikke lang tid, før vi forstod den fynske dialekt, man skulle bare »synge med«.

Jeg vil med disse linier forsøge at give et billede af Ringe Fri- og Efterskole, som jeg husker den.

Det kan kun blive brikker af en mosaik, men forhåbentlig dele af en helhed, som måske ikke har været nedskrevet før.

Optimisme, lyst og kraft, ja idealisme var til stede, da mor og far startede. Nu var muligheden der for at få lov til at realisere Chr. Kold's skoletanker om at »oplive« og »oplyse« ungdommen både i friskolen og i efterskolen. Det var en kæmpe udfordring, de tog op. Men sådan havde andre gjort før dem, og sådan vil andre gøre efter dem – og sådan bør det være.

Rammerne om »Den gamle skole« på Søvej var noget helt for sig. Mange kan vist endnu huske det. Bygningerne var gamle og uprak- tiske, men alting foregik på et lille område. Hvert rum blev udnyttet optimalt. Om vinteren var væggene isolerede med islag på alle værelser. Det betød ingenting, når bare der var en god seng. Dog var der kakkelovne i skolestuerne, hvor der blev fyret flittigt med tøv og

brunkul, og hvad der ellers kunne fremskaffes. Vandrørene skulle optøes indtil flere gange dagligt og dertil lånte man klude og varmt vand fra køkkenet. Dette arbejde blev udført af skolens lærere, hvem ellers? Det var kun, når det var helt galt, der blev sendt bud efter en fagmand. Om sommeren var det dog nemmere at blive vasket.

På »Den gamle Skole« var der fuldt hus i efterskolen med 30 boende elever. Det var ca. halvdelen af et vinterhold. Den anden halvpart kom med tog eller pr. cykel hver dag, uanset vejret. Dengang krydse de 4 tog med damplokomotiv i spidsen hinanden i Ringe. De kom fra Odense, Nyborg, Fåborg og Svendborg. I friskolen var der 44 elever. Det første vinterhold på efterskolen i 1940 var drenge, men siden og så længe mor og far var ledere, var der både piger og drenge i 5 mdr. om vinteren og 5 mdr. sommerskole for piger.

Friskolen og efterskolen hørte sammen, de var under samme tag og blev undervist af de samme lærere.

Den ildhu, lyst og kraft til at leve med efterskolens elever om sig dag og nat, var til stede, kendetegnede alle lærerne, og det smittede af og påvirkede alle eleverne både i efterskolen og friskolen, så alle arbejdede og holdt skole med interesse og gå-på-mod. Hver dag begyndte med morgensang og fadervor. Hver eftermiddag sluttede med gymnastik eller folkedans. Onsdag aften »legede« elever og lærere forskellige lege, som »tepotteleg«, »dyreriget, mineralriget og planteriget« og mange flere. Så snart der var en festlig lejlighed, skiftedes lærere og elever til selv at underholde og optræde for hinanden. Fadene blev tømt ved måltiderne, man spiste, hvad der blev serveret. Kunne man ikke lide grød f.eks., så fik man det lært, når man var sulden nok. Hver dag sluttede med en aftensang. Der opstod et fællesskab, en samhørighed i arbejdet som til fest. Igennem fortællingen og i sangen fik dagen det indhold, som ikke kan måles eller vejes, men som giver livet lidt mere »kvalitet«, både her og nu, men også resten af livet.

Skolekredsen var meget interesseret og stod vagt om arbejdet og livet, der udfoldede sig i og omkring skolen. – Denne begejstring, arbejdsglæde og livsglæde, der prægede skolens hverdag, oplevede vi som børn, Holger, Bent og jeg, senere Karen Margrethe, på forskellig måde. På én måde var vi glade for at leve med i dette spændende

skoleliv, på en anden måde ikke. Hvad var privat, og hvad var skole? Det hele gik op i en større énhed. Vi havde stor respekt for mors og fars skolearbejde, det var dengang en selvfølge, at skolen kom først, privatlivet bagefter, når der var noget. Mor og far oplevede vi først rigtigt for os selv, når eleverne havde ferie. Dengang boede forstanderen og lærerne på skolen, hvis det var muligt.

Sommerferien og juleferien var noget, vi så meget frem til, da havde vi nogle dage helt alene sammen med mor og far. Senere, da vi nærmede os puberteten, blev lidt bitre på skolen, fordi den ligesom havde førsteret på mor og far.

Skolens hverdag var ikke synderlig berørt af krigen. Skolen skulle have været beslaglagt af tyske soldater og i slutningen af krigen af tyske flygtninge, men jernbanelinien havde en tendens til at springe i luften få timer før toget kom i dette ærinde, så skolen slap fri i modsætning til de fleste andre skoler. Jeg tror ikke, vi tre drenge helt opfattede alvoren bag disse og mange andre begivenheder under krigen, for os var det spændende og gjorde stærkt indtryk, for det var jo virkeligt nok.

Som børn af huset skulle vi altid opføre os eksemplarisk, men det kunne vi ikke leve op til. De skæld-ud og klaps, vi 3 drenge fik i den forbindelse, var vist nok ærlig fortjent. Vi var aldrig i tvivl om, hvilket humør far var i. Bare hans måde at åbne og lukke en bog på eller hans skridt ude på gangene, det var ikke svært at tyde. Man skulle helst ikke sige noget, hvis han var vred, så kunne man foranledige et tordenvejr. Men modsat, når han var glad og i godt humør, så kunne han pjatte, lege, synge og danse som et barn. Når det virkelig gjaldt, var mor nok den eneste, der kunne »styre« far. Hun udstrålede en mildhed, men fast vilje, der gav hende styrke til at være noget for alle på skolen og især til at hjælpe og støtte far. Alle respekterede far og elskede mor, bl.a. fordi de var ærlige, reelle og retfærdige. Det blev accepteret, at de forlangte meget af andre, fordi de forlangte endnu mere af dem selv. De tolererede ikke, hvis nogen var doven, eller hvis nogen var uærlig. De gik aldrig på kompromis.

De, der leder en skole, er dem, der tegner billedet, er dem, der ved deres eget eksempel viser vejen og holder kursen, så de unge, når de selv skal finde vejen, den vej, der fører til et meningsfyldt og rigt og

forhåbentlig lykkeligt liv, er i stand til at holde kursen. Men de, der leder og bestemmer, vil også komme til at lave fejl og blive udsat for kritik. Og det gjorde mor og far selvfølgelig også. Far citerede en gang en anden taler: »Kritik skal der til – men kritik alene slår ikke til – heller ikke, om den er nok så påkrævet. Det kan ikke bære en skole. I de frie skoler, friskolen, efterskolen og højskolen kan en nok så velmenende og rettænkende lærer køre fast, når kritikken for alvor bryder løs. Så er det, han har brug for at hente styrke og visdom fra disse linier af Grundtvig:

»... og han har aldrig levet,
som klog på det er blevet,
han først ej havde kær.«

Det betyder for os alle, ikke mindst for en lærer, at det er i kærligheden til andre mennesker styrken og visdommen findes.«

At »oplive« og at »oplyse« er nøgleordene i Chr. Kold og Grundtvigs skoletanker. Betydningen af og skolens mål med disse fine ord er at »oplive« de unge til at se, høre og opleve, hvad der sker i dem selv, hvad der rører sig rundt omkring dem – for dernæst at »oplyse« dem, fortælle dem om, hvad menneskelivet er, og hvad det evt. kunne eller burde være.

Men eleverne skulle også dengang lære at læse, skrive og regne. De skulle lære at bestille noget og tage et ansvar for deres eget arbejde og for deres egen adfærd eller opførsel.

Hvis eleverne passede deres ting og opførte sig ordentligt blev der givet dem en stor frihed og vist dem tolerance.

Mor og far havde selv oplevet:

1. nytten ved at tilegne sig kundskaber.
2. styrken i at sætte sig et mål med tilværelsen.
3. glæden ved at arbejde og være noget for andre.

Det lyder nok lidt flot, men det blev mors og fars livsopgave, sammen med gode medarbejdere, at bibringe de unge mennesker så meget af dette, som det var muligt. I kærligheden til andre mennesker og med en stærk tro på, at der er en Gud til, der er god og retfærdig, fandt de styrke og visdom til deres gerning.

De sidste par år var far meget alderdomssvækket. Han nåede at

blive 83 år. Den 10. maj i år sov han stille ind på plejehjemmet i Gislev.

Mange gode venner og familien fulgte ham, da han d. 12. maj blev begravet på kirkegården i Ringe, ved siden af mor.

Jeg vil slutte med at sende de bedste ønsker for fremtiden til Ringe Fri- og Efterskole.

*Hilsen fra
Holger, Knud, Bent og Karen Margrethe
v/Knud Hedemann*

Karl Hedemann, som jeg kendte ham...

I Ringe Efterskoles elevskrift 1949 har Karl Hedemann sat et smukt og sandfærdigt minde over sin afdøde hustru, Dagmar. Mindestykket er dybt personligt, sorgen og kærligheden er overvældende. Men samtidigt har han, indirekte, givet et billede af sig selv som lærer i den frie skole og som menneske.

Sidste gang, jeg besøgte Hedemann, var han præget af sygdom, men ikke mere, end vi fik en god samtale sammen. Samtalen kom hurtigt ind på efterskolen før og nu. Han var helt indforstået med, at tider skifter med tider, fordi stilstand er død. Helt naturligt blev det efterskolen, som den var i hans manddomstid, der blev samtaleens midtpunkt, og da vi så kom til at tale om efterskolens egentlige anliggender, var hans ord klare og varme – de kunne med Grundtvig i tankerne samles i en sætning: Den frie skole skal være en skole for livet.

Udadtil var Hedemann yderst forsigtig, ja bange for de store ord. Han kunne endog være meget ironisk, når han syntes, nogle svævede for højt i de åndelige luftlag.

Hedemann lagde aldrig skjul på, at kærligheden til den frie skole var en arv fra hjemmet i Øster Hæsinge, og denne arv var for ham en dyb og ægte forpligtelse i skolearbejdet. Han vidste udmærket, at en åndelig arv altid kræver en personlig tilegnelse, og den skal efterprøves med virkelighedens alen, hvis den skal kunne bære og have betydning.

Gennem sit seminarieophold og senere gennem sit arbejde mødte han datidens politiske, pædagogiske og kulturelle strømninger, og de var langt fra i overensstemmelse med arven fra hjemmet. Mellemkrigstidens politiske strømninger, kommunismen og nazismen, skabte ingen problemer. Begge anskuelser var ham lige fremmed og blev hurtigt gennemskuet af hans demokratiske sindelag. Derimod var datidens pædagogiske og kulturelle strømninger vanskeligere for ham at komme til rette med, fordi han her blev konfronteret med noget, han på forhånd ikke kunne afvise, men måtte tage stilling til,

og samtidigt følte han, at meget af det nye var i modsætning til arven. Det lykkelige skete, at han kæmpede sig gennem vanskelighederne, og som før nævnt blev holdningen til arven fra hjemmet klar og uden vaklen.

I Hedemanns første år som skoleleder havde de frie skoler absolut ikke offentlighedens interesse eller bevågenhed. I vide kredse lød tidens tekst forenklet sådan: »Friskolen har overlevet sig selv, den er ikke fulgt med tiden. Efterskolen opfylder evt. et behov, indtil undervisningstiden bliver udvidet, og det sker forhåbentligt snart. Nej, nu er det moderne pædagogiske ideer, der har fået psykologiens blå stempel, der tæller, og som har fremtiden for sig«.

Hedemann var klar over, at man kom ikke langt med store armbevægelser og fraser. Et redeligt og stilfærdigt skolearbejde, ud fra egen overbevisning, var det bedste svar på tidens pædagogik, og bedst tjente den frie skoles sag. Han var ikke blind for, at friskolen burde være mere åben for nye ting, han var heller ikke upåvirket af, hvad der skete af nyt inden for Folkeskolen, mente iøvrigt ikke, at det kunne være forkert, at man tog ved lære af andre skolereformer; nye ting blev derfor taget ind i undervisningen, mens jeg var lærer på skolen.

Dagmar og Karl Hedemann sluttede sig til Ryslinge valgmenighed, da de kom til Ringe. Ingen tvivl om, at de begge følte sig hjemme dér, men skal vi have et ærligt billede af Hedemann, må det med, at han havde alvorlige overvejelser angående en del af kirkens dogmer. En overgang var han optaget af Rørdams mere dogmefri teologi. Efter hvad han har fortalt mig, hjalp Arnfred, Askov, ham til en afklaring på dette område.

Hedemann satte stor pris på de islandske sagaer. Interessen for dem havde han fået på Silkeborg seminarium gennem forstander Winthers undervisning. Men især én digter holdt han meget af – Bjørnstjerne Bjørnson. Når han talte, fremsatte han ofte lange citater fra Bjørnsons fortællinger og sange.

Karakteristisk for personerne i de islandske sagaer og i Bjørnsons digtning er de store modsætninger, de store spændinger, som de må kæmpe med, men som gør dem til storladne mennesker i medgang og modgang, i sejre og nederlag. Jeg tror, Hedemann kunne skimte noget af sin egen identitet gennem disse personer.

Den danske fri- og efterskole har al grund til at takke Karl Hedemann for et fint og godt arbejde i den frie skoles tjeneste. Jeg er ham stor tak skyldig, dels fordi han blev mig en god læremester, dels fordi han som en god ven åbnede nogle af sine livserfaringer for mig.

*Bertel Nielsen, Bramminge
Lærer ved Ringe Fri- og Efterskole 1944-47.*

Mindeord

Det var med vemod, vi modtog budskabet om Karl Hedemanns død. Fra 1940 til 1966 var Hedemann forstander på denne skole. Han og hans kone, Dagmar, har begge indskrevet deres navne uudsletteligt i Ringe Fri- og Efterskoles historie.

Således kom de til skolen i dagene omkring 9. april 1940, og trods enorme vanskeligheder førte de skolen frelst gennem krigsårene, og der blev holdt skole med indhold og varme under meget trange bygningsmæssige rammer.

Det sled svært på dem begge, og Dagmar Hedemanns helbred vaklede, men trods svære sygdomsperioder passede hun sin skolegerning så godt, hun kunne, og hun var en elsket, dygtig og afholdt lærer af sine elever.

Det var en meget stor sorg for Hedemann, da han mistede sin hustru og trofaste medhjælp, men igennem sorgen fik han kræfter, han ville arbejde sig igennem. Som det stærke, ansvarsbevidste menneske, Hedemann var, besluttede han at fortsætte ledelsen af skolen alene for at gennemføre de planer om flytning af skolen fra Søvej til dens nuværende beliggenhed, planer, som han længe havde arbejdet med, og som han anså for at være absolut nødvendige, om skolen skulle overleve.

Tiden og økonomien taget i betragtning var dette forehavende af enorme dimensioner; men viljestærkt og målbevidst, som Hedemann var, løste han opgaven.

Det økonomiske grundlag sikrede han sig ved at køre landet rundt, dels på cykel, dels på knallert, og samlede hovedparten af pengene ind blandt sine tidligere efterskoleelever og resten af medlemmerne her i skolekredsen.

Denne helt enestående indsats dannede forudsætningen for, at Ringe Fri- og Efterskole i dag står som en tidssvarende og blomstrende skole, og Hedemann og hustrus lederskab af denne skole vil altid blive husket.

Karl Hedemanns livsværk blev til i erkendelse af, at:

»Kamp må der til, skal livet gro,
ej kamp blot for dagligt brød,
men kamp for frihed i liv og tro,
thi evig stilstand er død«.

Æret være deres minde!

Bendt Jensen
formand

I anledning af Kjærs udnævnelse til Ridder af Dannebrog

Få dage før jul sidste år oplevede Kjær den meget store glæde og *ære* at blive udnævnt til Ridder af Dannebrog, indstillet til denne hæders-titel af Foreningen af Frie Ungdoms- og Efterskoler, i hvis styrelse Kjær har haft sæde en lang årrække, og man har ønsket at påskønne dit målbevidste, dygtige arbejde og din aldrig svigtende indsats for de frie skolers forhold.

Nu er det jo ikke første gang, en person har modtaget Ridderkorset, det erhverves jo ofte pr. automatik, uden at man dog af den grund skal undervurdere værdigheden.

I dette tilfælde er det dog enestående, idet der, mig bekendt, kun i sjældne tilfælde er blevet tildelt en friskolemand en så stor hædersbevisning.

I taknemlighed for dit virke har du fået den tildelt, og jeg ved, du kan bære den med ære.

Hjertelig til lykke!

B. J.

En hilsen fra Samsø

Ca. fem kvarters sejlads i østlig retning fra den lille by Hou i Østjylland ligger en stribe land, som af nogle mennesker kendes som Samsø. For et års tid siden var denne ø stort set ligeså ukendt for os som månens bagside. Dog vidste vi, at der lå et par efterskoler derovre, og det alene burde selvfølgelig have været nok til at interessere sig for den. Nu sidder vi imidlertid, som forstanderpar på Samsø Efterskole i Besser.

Vi flyttede ind den 1. august i øsende regnvejrr med 70 flyttekasser, der tårnede sig op midt på stuegulvet, som et vældigt fæstningsværk. Hvad gør man så? Tja, et og andet tydede på, at det nok ville være bedst at finde den kasse, som indeholdt Anne Grys bleer, hvilket viste sig at være en større opgave, idet flyttemændene havde pakket efter devisen: »Det er ikke os, der skal pakke ud igen«! Grimbergs verdenshistorie, tre dåser flåede tomater, en sæk vaskepulver, halvdelen af Jens's legetøj, og en dunk klorin i een kasse; fire gryder, duge indeholdende vore »dyre« vinglas samt alt godt fra køleskabet i en anden osv. Efter den første uge havde vi dog fået anbragt indholdet fra 62 kasser rundt omkring i lejligheden. De sidste 8 står endnu!

Det lykkedes os dog at nå at se noget af Samsø, inden det nye elevhold skulle ankomme, og her er nok at se på. Samsø har stort set alt, hvad den danske natur kan byde på, lige bortset fra hugorme og muldvarpe.

På grund af den dejlige natur myldrer turisterne herover i sommerhalvåret, hvilket naturligvis giver øen nogle penge, men for dens indbyggere nok undertiden kan have sine ulemper. Uden for turistsæsonen bor her nemlig kun ca. 4700 mennesker. Og at indbyggertallet gennem de senere år har været stærkt dalende ses tydeligt, når man en mørk efterårsaften kører igennem de små byer: I hvert andet hus er der mørkt og ubeboet – altså en »sommerbolig«.

Men på trods af det lave indbyggertal tænker vi i det daglige ikke på, at vi bor på så lille en ø. Her kan vi få alskens dagligvarer – kun

en møbelforretning og en skomager har vi savnet – men modetøjsforretningerne er her!

De mange folkelige aktiviteter annonceres i den daglige 4-sidede lokalavis »Samsøposten«, hvor vi også kan læse om det kommunale arbejde samt deltage i – eller glæde os over – de mange debatter om stort og småt vedrørende Samsø.

Men tilbage til vort arbejde her: Tiden gik, og en dag var skolen belejret af 80 unge mennesker, hvoraf godt halvdelen kommer fra Sjælland og resten er jyder. Kun en enkelt fynbo har vovet sig herover. Vi lever nu en tilværelse, som ligner den, enhver efterskolelærer lever: Fyldt med gode og mindre gode oplevelser, men aldrig kedelig. Selvfølgelig har det ind imellem været svært, for der var meget nyt, som skulle læres, og vi skulle lære at arbejde sammen med mennesker, vi aldrig før havde set. Men alt taget i betragtning går det godt.

Vores skole er naturligvis en dejlig skole. Den er opbygget omkring Besser gamle kommuneskole, der var blevet nedlagt 4 år før efterskolen startede. Den ældste bygning, nemlig forstanderboligen, er fra 1901, og den yngste, en idrætshal, er fra 1984.

Samsø Efterskole har i 1985 10-års jubilæum, men vi håber, at vi stadig er her, når 25-års dagen skal fejres.

Idet vi håber, at det må lykkes os at komme til elevmøde på Ringe Fri- og Efterskole en gang imellem, sender vi alle årsskriftets læsere de bedste ønsker om en glædelig jul og et godt nytår.

Anne Gry, Jens, Ellen og Vagn

8th ANDERSEN
 GOENSE
 DOMT ANDERSEN
 RINGE
 KRISTEN ANDERSEN
 ODENSE
 LISE ANDERSEN
 FALLOSE
 MARITTE ASTRUP
 DYRUP
 RENE BECK
 GISLEV
 ANNE GOTTI ANDRSEN
 ØSTER HASINGE
 THORLATE BECHTOLD
 E.78Y
 HANNE BOCK
 NORDBOURG
 KRISTEN BOSTRUP
 ALBERTSLUND
 HEIDI BOYSEN
 KERTEMINDE
 VIVIAN H. BOYSEN
 KRISTEN
 HJELISE BRØRSEN
 VOJENS
 LIS CHRISTENSEN
 GUDERUP
 PETER CHRISTENSEN
 SØR NARR
 JON CHRISTENSEN
 BELLINGE
 JOHNNY CLAUSEN
 KORSBØR
 THOMAS DAM
 FÆBORG
 DORTE PEDERSEN
 MARSTAL
 HEIDI ERIKSEN
 SVENDBORG
 MIM FISCHER
 FERRITSLY
 MICHAEL FREDERIKSEN
 FREDERICIA
 PER GORMSEN
 KIRKE SPY
 BIRTHE K. HANSEN
 GELSTED
 BRILLI HANSEN
 ODENSE
 CHARLOTTE HANSEN
 SKTRUP
 GITTE S. HANSEN
 OTTERUP
 HANNE VÆRKHANSEN
 ØSTERMARE
 DESPER M. HANSEN
 SKJELLEKUP
 JOHNNY HANSEN
 BØSSENS
 JUNE HANSEN
 ODENSE
 VAGN HANSEN
 FRØRUP
 SØREN MARCK
 ROSKILDE
 LISELOTTE SVANE
 LISBETH ROSTGAARD
 ASTRID HANSEN
 HEDDAS HANSE
 RASHAUN
 KARET HANSE
 RORRUSK
 ERLING ANDERSEN
 ROSKILDE
 KRISTEN KJER
 ULVINNA KJER
 LARS LINGGAARD
 ELLEN BØRNING
 VAGN BØRNING
 JANE P. CHARPENNEN
 ESTHER TØR
 ANNE GEMMARDSEN
 JØRN MATHIESEN
 LISBETH NEDERHANN
 FÆBORG
 BRIAN NESTHAVE
 NÆSBY
 NELLE K. JACOBSEN
 NORDBOURG
 JACOBSEN
 OTTERUP
 PIA R. JACOBSEN
 LARSEN
 ANNE MARIE JENSEN
 BELLINGE
 GITTE JENSEN
 SØREN PEDERSEN
 ANNE STOKHOLM
 JACOB JENSEN
 ODENSE
 LEO E. JENSEN
 MIDDELFART
 ANNE JENSEN
 FÆBORG
 HANNE JENSEN
 VIBBERG
 JOHN JENSEN
 GUDERUP
 PIA KRISTENSEN
 BRØRSE
 LONE KRISTENSEN
 RINGE
 JENS KRISTENSEN
 FERRITSLY
 WILHELM KRISTENSEN
 SKTRUP
 METTE KJØR
 RINGE
 BRITTE LARSEN
 ODENSE
 ELEVING LARSEN
 HURKEDØ
 BÅN LARSEN
 VÆRDE
 KENNY LUND
 NARERLEV
 SONNIE MADSEN
 HØBØY
 SOLVEIG BØDKER
 LENE KJØR
 TINA R. SIMMER
 HANNE JENSEN
 SONNIE RASMUSSEN
 SØREN VILLARSEN
 KRISTINE VILLARSEN
 KAREN S. JERVELVAD
 VILLY KRISTENSEN
 BIRGIT RASMUSSEN
 ANNE MØRGENSEN
 ØSTHØRUP
 METTE BR. MØRGENSEN
 AUGUSTENBORG
 CHRISTINE NIELSEN
 DRABØR
 DESPER NIELSEN
 SLAGELSE
 NIELS NIELSEN
 HUNDSTRUP
 THOMAS M. NIELSEN
 DALBY
 TORSTEN NIELSEN
 GEDSTED
 ALICE NUTTHORN
 STIEN
 HENRIK OLSEN
 NYBORG
 KEN OLSEN
 LONGELSE
 JETTE PØLSEN
 TØFTLUND
 METTE PEDERSEN
 SKTRUP
 JØRN M. PEDERSEN
 SKJELLEV
 MICHAEL PEDERSEN
 BRANDBY
 METTE PØLSEN
 RINGE
 KRISTEN PEDERSEN
 STUBBERUP
 KRISTEN PEDERSEN
 ÅRSLEV
 OLE PEDERSEN
 GEDVED
 NIELS ERIK PØLSEN
 OTTERUP
 GITTE RANDBEK
 NÆSTVED
 BIRHAN RASMUSSEN
 RINGEBY
 ERIK H. RASMUSSEN
 FÆBORG
 LARSEN RASMUSSEN
 VIBBERG
 LONE C. RASMUSSEN
 ULDBALLE
 ULRIK B. RASMUSSEN
 KJELLEKUP
 BRIAN ROSENKRAND
 ODENSE
 HELLE SAND
 SVINDINGE
 ANNE-MARIE SCHMIDT
 NORDBOURG
 SOHN SIMONSEN
 ODENSE
 TINE TIMMERMANN
 OTTERUP
 ANNE UKERAN
 NYBORG
 NICOLAUS WIKERMAN
 FÆBORG
 HENRIK WIKERMAN
 GISLEV
 ULLA WOLLDRINK
 RANERHØJ

RINGE FRI - OG EFTERSKOLE
 1983-84

Kan jyder blive fynboer?

Kan jyder blive fynboer
eller skal man være født på øen?
Vi er også født på en ø,
Men det er en halvø.
Vi har altid ment at den var hovedlandet.
Det mener vi nu stadig
men i de sidste par måneder
har vi hørt meget
om den lille ø øst for hovedlandet
vi havde aldrig vidst den havde så stor betydning.
Selv H. C. Andersen,
som ovenikøbet er født på den lille ø,
mener at Jylland er hovedlandet.
Overfor sådan en kendt og respekteret dansker
bliver det ihvertfald svært
– ja faktisk lidt underligt –
at forsøge at pådutte os noget andet.
Nu er der måske nogen, som tror
at vi ikke synes om øen.
Det er slet ikke det.
Vi har altid hørt
at her var mildt og dejligt
og at alle øens beboere sang,
og det er sandt.
Men at rokke ved nogle kendsgerninger
det synes vi ikke om.
Vores spørgsmål om
hvorvidt jyder kan blive fynboer
besvarer vi selv:
Nemlig at jyder er jyder,
og fynboer er fynboer.

Men man kan bo hos hinanden,
og det er jo godt.
Et sidste spørgsmål,
og det kan vi ikke selv besvare:
Kan to jyder ha' et barn,
der er fynbo?

Glædelig jul og godt nytår
til alle danskere.

Esben, Poul og Anni

I ønskes alle en glædelig jul og et godt nytår.

Allan, Søren, Erna og Erling Andersen

Menneskene er de samme

Læsning af Villy Sørensens bog »Ragnarok«, som er en gendigtning af myterne om de nordiske guder, kan ikke undgå at give en del tanker om mennesket i dag.

Disse historier om vore tidlige guder er jo alle menneskeskabte, og derfor er guderne jo nok også næsten mere menneskelige end historieskaberne. Som guder har de selvfølgelig nogle helt specielle evner, som netop gør hver enkelt ekstra kvalificeret inden for sit område.

Odin har egenskaber som enhver høvding/arbejdsleder kunne ønske det. Kan se alt, hvad der sker og kender hver enkelts tanke og fremtiden. Han har ikke brug for at gøre sig særlig bemærket i guderens forsamling, for i den sidste ende bestemmer han jo alligevel.

De øvrige indordner sig mere eller mindre stiltiende efter Odins retningslinier. Dog er det guderne, som vil fred og kærlighed, der er nemmest at kue, da det også blandt guder er de højst talende og fysisk stærkeste der har/får overtaget.

Det viser sig dog, at menneskene trives meget dårligt under disse vilkår. Men problemerne søges alligevel løst på de krigeriske guders præmisser, som kun kan føre til den endelige undergang, og deres handlinger bliver mere og mere desperate for at hytte eget skind, uden hensyn til den verden de skal forvalte.

Problemet er, at de alle er »magtguder«, som mangler den vigtigste menneskelige egenskab: forståelse og accept af andre og deres synspunkter.

I ønskes alle en god jul og et godt nytår fra

Stine, Jacob, Herdis og Robert

Grundtvigs Lære om det levende Ord har tydelig stadfæstet sig for hans eget Vedkommende. Mens de store Værker, som han med saa megen Flid sammenskrev i sit lange Liv, nu kun læses af saare faa, lever hans Digtning den Dag i Dag stærkt i Folkemunde. Der er vel hundrede af hans Salmer og næsten lige saa mange af hans Folkesange, der daglig lyder omkring i Landet. De er blevet et aandeligt Fælleseje for en stor Del af det danske Folk, de er sungne ind i os fra vor Barndom og har haft mere Indflydelse paa vort Livssyn og vor Tankegang end noget andet Menneskes Ord. – Det maa vel kaldes en sjælden Lykke for en Digter, at en saadan Flok af hans Sange endnu gaar fra Mund til Mund hundrede Aar efter deres Tilblivelse. Igenem dem er det væsentlige Indhold af hans Aandsliv endnu virksomt iblandt os og vil sikkert føres videre til kommende Slægter.

C. Hostrup

Stræbe da hver på denne jord
sandt menneske at være,
åbne sit øre for sandheds ord
og unde Gud sin ære.
Er kristendom da sandheds sag,
om kristen ej han er i dag:
Han bliver det i morgen.

N. F. S. Grundtvig

Med disse linier ønskes årskriftets læsere en glædelig jul og et godt nytår.

Asger Stokholm

På jagt efter lykken...

»Der var engang en søhest, som med alle sine sparepenge svømmede ud i verden for at søge lykken. På sin vej mødte den en ål, som tilbød den nogle finner, så den ville blive i stand til at finde lykken dobbelt så hurtigt. For sin venlighed skulle ålen kun have halvdelen af søhestens sparepenge. Det syntes søhesten var en god handel, og med dobbelt hastighed fortsatte den nu sin lykkejagt.

Straks efter mødte den imidlertid en svamp, som tilfældigvis var i besiddelse af en jetstråle, der kunne hjælpe søhesten ud i verden med en hastighed der var fem gange så stor som den nuværende. I sin iver efter at finde lykken så hurtigt som muligt købte søhesten straks dette tekniske vidunder og fortsatte med svimlende fart sin jagt på lykken, indtil den mødte en haj. Denne kunne godt tænke sig at vide, hvor søhesten skulle hen i sådan en fart? Da hajen havde fået det at vide, sagde den til søhesten, at den kendte en genvej til lykken. Den skulle blot svømme gennem hajens gab. Derpå åbnede hajen gabet, og søhesten åbnede for jetstrålen og susede uden mistanke derind«.

*Med denne fabel ønskes alle godt nytår fra
Lisbeth Rostgård og Gitte Jensen*

Fredag aften – lørdag morgen

Der var 30 elever hjemme i week-enden. Fredag aften besluttede vi, at vi ikke ville kikke fjernsyn, men prøve at få aftenen til at gå på en måde, hvor vi selv skulle være med til at give aftenens samvær indhold.

Efter aftenspisningen blev eleverne delt ind i grupper. Fire grupper til at lave underholdning og en til at bage æbleskiver til aftenkaffen.

De tre af grupperne fik til opgave at dramatisere over følgende tema: Et gammelt slot, hvor det spøger og dørene knirker. På slottet havde man værelsesudlejning og pension. Der skulle være en gammel tjener, en gammel kammerjomfru og et ungt par. De øvrige roller måtte holdet selv lave. Den fjerde gruppe valgte at lave en parodi over »En Mikrofonelsker med Supporters«. Den femte gruppe bagte æbleskiverne.

Snart bredte duften fra æbleskivebageriet sig over det meste af huset, alt mens der blev dramatiseret bag lukkede døre på den lange gang. Det summede af travlhed, indestængt latter, mærkelige lyde og høje udbrud i klasseværelserne, og i skolekøkkenet voksede æbleskivebjerget støt.

Samtalen ved kaffen var forventningsfuld og spændt, for intet om spil og handling måtte røbes – og hvad er en hemmelighed, hvis man ikke kan få den betroet til nogen?

Da alle var velforsynede og propmætte, var der stadig et stort fadfuld æbleskiver tilbage. De blev sat i køleskabet til dagen efter.

Endelig kunne spillet begynde, og jeg skal love for, at vi blev underholdt. Vi lo og morede os, så flere fik grinet sig en mavekrampe til, for i det første spil blev spøgelse, under den fornemme middag i riddersalen, klareret af den unge kavalier i bedste »James-Bond« stil.

I det andet spil var der en »hundens« kommers med »Lady og Vagabonden« og et hundespøgelse. Hvor Vagabonden dog kunne logre med den manglende hale...

I tredje spil kunne skønjomfruen ikke finde leje, endskønt kam-

merjomfruen redte op, som var det »Prinsessen på ærten«, der skulle til sengs, og ungersvenden blev helt forlegen, for han var vist holdt godt i skole af sin mor, inden han tog på »Herregårds pension« med sin pige. Spøgelset sørgede bravt for, at idyllen udeblev, hvilket bifaldet ikke blev mindre af.

Da »Idolet« fik sig viklet ind i og ud af og imellem højtalerholdere, stik og ledninger, var vi ved at få tarmslyng af grin, inden hans Supporteres fik ham hevet ud.

Efter halvanden time med sund og befriende latter var de fleste godt trætte. I løbet af en times tid med hyggelig snak om aftenens begivenheder var alle efterhånden listet i seng, og jeg tror, at de fleste sov godt den nat.

Lørdag morgen tog alle sin tørn igen efter morgenmaden, hvor gulvene i opholdsstuer, klasseværelser, gange og det hele indendørs blev fejet, støvsuget eller vasket, så skolen var ren og klar til weekenden, og de, der ville, kunne gå en tur i byen kl. 10.

Sådan forløb det tilsyn.

Hilsen til jer alle.

Jens Peder

– og så sagde Kjær til Jens Peder, at han ville gi' 500 kr. til Folkekirken
nødhjælp, hvis . . .

før

efter

Tale ved indvielsen af det afsluttende byggeri ved friskolen

I disse dage for 18 år siden påbegyndtes udarbejdelsen af det store udbygningsprogram for Ringe Fri- og Efterskole. Planen var meget ambitiøs og omfattende: *elevopholdsstue, lærerbolig, værkstedsfløj, bibliotek, skolestue, skolekøkken, elevfløj, forstanderbolig, selvstændig pavillon til friskole, kombineret sports- og mødesal samt foredragssal!*

Til forberedelserne, planlægningen og udarbejdelse af planen måtte bestyrelsen og vi andre ansatte nødvendigvis anvende et utal af timer. Udarbejdelsen blev i detaljer ledet af vor bys fremragende arkitekt, Niels Albertsen.

Da de færdige planer forelå med påførte udgifter, lukkede vi øjnene og lod stå til, vist *få* var i besiddelse af så megen optimisme at have tro på, at dette værk nogensinde skulle kunne omsættes til virkelighed!

De af de her tilstedeværende, som var med ved den første godkendende generalforsamling af udbygningsprojektet, har vist ikke glemt den galgenhumoristiske stemning, der prægede mødet den aften. Et godt billede af aftenen gav salgsleder Karl Larsen, Ringe, idet han udtalte: »Byg I bare korthuse, men husk, at sådanne let falder sammen. Rigtige huse kræver penge, vi har ingen, så skaf nu pengene først, så kan vi tale planer senere!«.

Generalforsamlingen godkendte planerne på følgende måde: Bestyrelsen bemyndiges til at arbejde videre!

Trods alt opløftet af aftenens resultat svang et bestyrelsesmedlem sig op til følgende udtalelse efter mødet: »Det var det – skal vi så være enige om, at det hele står der ved efterskolens 100 års jubilæum 1986!«

Nu begyndte så virkeligheden, prioriteringen for opførelsen af de mange forskellige bygninger blev vedtaget. 2 ha. jord mod vest blev købt af kommunen, og ansøgning om bevillinger samt en endeløs

korrespondance med ministeriet blev indledt. Bygningerne rejste sig år for år som planlagt.

Med held, økonomiske medvindstider og en dynamisk indsats af bestyrelsen, medarbejderne og med opbakning af skolekredsen står vi altså nu i dag og indvier kronen på værket: Disse dejlige, lyse, festlige og særdeles anvendelige lokaler.

Virkeligheden har således overgået drømmen: Skolens jordtilliggende er omtrent fordoblet, bygningsarealet ca. tredoblet, friskolen fra barak til selvstændige, lyse lokaler, voksende fra 11 elever i 1966 til godt 100 børn i dag – det hele tillagt en god økonomi og omkranset af skønne anlæg. Endelig er værket fuldført, 1½ år før beregnet.

Dertil kommer det væsentligste: Skolens indhold! Om det tør jeg sige, at i kraft af kredsens sammenhold om skolen, og medarbejdernes aldrig trættende, inspirerende indsats i hverdagen, bevares grundlaget til oplivelse og oplevelse for både *børn og unge* her.

Der er således ingen grund til andet end ved denne lejlighed at udtrykke en varm tak til alle i og med denne skole, og lade takken forlænge ind til de ministerielle instanser for velvillige bevillinger og en seriøs og venlig vejledning under hele forløbet. Foruden var dette aldrig blevet realiseret!

Sluttelig ønsket om, at kredsens sammenhold, styrkelse af indholdet og en fremadrettet dynamik fremover fortsat vil præge billedet på Ringe Fri- og Efterskole. *Til lykke!*

Gunnar Kjær

Billedkunst!

Hvad er billedkunst, det kan være mange ting. Midt i oktober måned var der afsat 3 dage i timeplanen for både friskole og efterskole til emnedage. Et mindre udvalg havde valgt nogle emner. Børnehaveklassen samt 1. og 2. kl. beskæftigede sig med dukketeater.

Elever fra 3.-10. kl. kunne sammen med lærerne, på tværs af alderstrin, vælge sig ind på flg. emner:

Alternativ idræt, dramatik, ballet, musik samt billedkunst. Vi var en gruppe, der valgte at beskæftige os med billedkunst, som vi synes var meget spændende, men som vi vidste meget lidt om. Vi kontaktede grafikereren og maleren Christel Imlau fra Fåborg, som var med som gæstelærer alle 3 dage.

Hun startede med at fortælle om sin opvækst, som har haft stor betydning for, at det netop blev billedkunsten, hun fik lyst til at beskæftige sig med.

Christel, der er født i Tyskland, oplevede 2. verdenskrig, faderen arresteret og herefter overført til strafbatallionerne på østfronten, mistænkt for antinazistisk virksomhed. – Moderen var således alene med 3 døtre og kunne, betragtet som antinazistisk, ikke få så stor en del i rationeringsmærkerne, at hun kunne brødføde sine børn.

Krigsperioden blev således en umenneskelig oplevelse for familien. Christel blev således fem gange indlagt for tuberkulose. Hun blev dog helbredt, fik sin uddannelse som grafiker og maler og blev bosat i Fåborg. – Christel har gennem årene haft en del udstillinger her i landet, samt i Norge og Sverige.

Temaet for kurset valgte Christel naturligt skulle være et eventyr, kampen mellem godt og ondt, lys og mørke.

Deltagerne, der havde valgt billedkunst, blev delt op i 3 grupper. En gruppe valgte at lave et vægtæppe, en gruppe at arbejde med lino-liumssnit, og en tredje gruppe med at lave to landskaber af papmache.

Udgangspunktet for vores projekt var, at det skulle handle om

trolde, som i vores kultur jo er blevet stedse mere hjemløse. – Vi startede med at gå ned i et mørkt rum, hvor der blev læst et eventyr. – Det appellerede til fantasien og satte os i den rigtige stemning til at gå i gang med de forskellige ting. Og jeg tør nok sige, at vi blev løsrevet fra den almindelige hverdag. Der blev arbejdet godt alle tre dage, og det sluttede også med et pænt resultat, men det vigtigste var nok det gode samarbejde, og der er ingen tvivl om, at vi alle blev en stor oplevelse rigere, hvilket Christel Imlau havde æren af med den helt fantastiske inspiration, hun gav os.

*De bedste hilsener, med ønsket om en god jul
Astrid Hansen*

En hilsen fra friskolen

Vi vil fortælle lidt om livet i friskolen med nogle billeder fra året der er gået.

Hermed de bedste hilsener til årsskriftets læsere fra børnene og lærerne i Ringe Friskole.

*Skolekomedien i år
var »Sørøverskuden«.
Hele skolen deltager.*

Friskolen er blevet større. Vi har fået et nyt klasseværelse og et fællesrum. Så vi her har et lokale i friskolen alle kan være i.

Gunnar Kjær indvier et nyt lokale på skolens gård.

*6. klasses lejrskoletur
til Sydslesvig.*

*En hyggestund fra
7. klasses tur til
Bornholm.*

*5. klasse har været på
cykeltur.
Dog ikke uden
punktering.*

Elevhilsener

Som 10 års jubilær vil jeg herigennem gerne bidrage til årsskriftet efter opfordring.

Selvfølgelig kommer det for sent, men hvad kan man vente andet. Håber alligevel, det bliver brugt.

Først en kort oversigt over de sidste 10 års udvikling arbejds- og uddannelsesmæssigt. 1975-76 EFG-Handel og Kontor, Tietgenskolen. December 76 elev i Etterup Brugs. Efter afsluttet læretid, blev jeg ansat som kommis i februar 79. Fabriksarbejde i 10 mdr. Derefter småjobs, servitrice, arbejdsløs i perioder, en meget vanskelig tid. Marts-august 80 var jeg på Sproghøjskolen, Kalø. Derefter på EIFU kursus i Vissenbjerg fra august-november. Arbejdsløs til februar 81.

I februar 81 blev jeg rekrut i flyvevåbnet, Joustруп, Sjælland. Jeg uddannede mig i forsyningen i flyvevåbnet, med station i henholdsvis Ålborg og Skagen. Jeg opnåede kørekort til lastbil og erhvervs-kørekort til bus og taxa, hvilket jeg har benyttet til ekstrajobs i fritiden.

Men nu er det helt andre interesser, jeg plejer i min fritid. Jeg er nemlig på barselsorlov i Danmark for tiden. En dreng, født d. 17.10.84 på Odense sygehus, er min altomfavnende dagligdag p.t. Så nu er det slut med at suse ud ad landevejen i BMW og Mercedes.

Nogle af de drømme og mål, som jeg for 10 år siden plagede mine omgivelser med til bevidstløshed, er gået i opfyldelse. Men det har bestemt ikke altid været nogen dans på roser.

Det sidste år har været en vidunderlig tid, hvor alting er gået næsten af sig selv, - faldet på plads.

Færøerne er en udfordring arbejdsmæssigt. Der er en vidunderlig natur og gode kammerater. Jeg kan godt lide færingerne afslappede måde at møde hverdagen på. Jeg tror helt bestemt, at jeg kan opbygge en god tilværelse for mig selv og min dreng, når jeg til marts vender tilbage. For selvfølgelig ligner jeg mig selv, og som det gale menneske

jeg er, vil jeg være alenemor. I det mindste til den eneste ene dukker op.

Håber der er nogle af »de gamle«, der læser dette og kontakter mig.

Venlig hilsen

Bodil Nielsen

P.t. Ridderhatten 112

5220 Odense S.Ø.

Tlf. 15 44 92

Jeg stoppede min skolegang med 9. klasse på Ringe Fri- og Efterskole. Jeg har prøvet en del forskelligt arbejde bl.a. pædagogisk medhjælper, jeg har været på en pibefabrik, en konfektionsfabrik og en vejskiltfabrik. Jeg har arbejdet som hjemmehjælper og som uudannet sygehjælper. Siden jeg fyldte 20 år, har jeg hvert år søgt ind på Sygehjælpereskolen i Odense og var så endelig heldig at komme ind 1. november i år. Der er jeg nu og skulle så om alt går vel, være sygehjælper 1. november 85. Jeg har ikke været på andre skoleophold, ej heller på rejser.

Jeg glæder mig til at komme og hilse på alle jer fra dengang.

Hilsen

Susanne Elg Andersen

Kalkværksvej 2

5400 Bogense

Hej allesammen

Der er lige kommet brev hjemmefra som fortæller, at det er på tide, at jeg skriver til elevskriftet. Med andre ord er det min tur til at fortælle, hvad jeg har brugt de sidste 10 år til.

Jeg tog 9. klasse på Hjemly Efterskole (10 km. fra Ringe). Det er helt utroligt, hvad forskel der kan være på efterskoler. 10. klasse fik jeg lov til at tage på Ringe Fri- og Efterskole. Det blev til endnu et godt ophold. Robert og Herdis fik mig overbevist om, at jeg nok

kunne klare at tage HF eksamen, så jeg flyttede over på den anden side af vejen. De næste 2 år blev brugt på gymnasiet.

Efter disse år i Ringe, blev jeg optaget på Odense Universitet, på Naturfaglig basisuddannelse. Her blev det til endnu 2 år. Det var en rigtig god tid for mig, jeg udviklede mig meget, samtidig med at jeg lærte meget.

Målet med alt dette var, at jeg gerne ville læse til kiropraktor. Efter universitetet blev jeg arbejdsløs i 2-3 mdr., og resten af det næste år arbejdede jeg på maskinfabrik.

I september 82 rejste jeg her til Bournemouth på kiropraktor-skole (college). Bournemouth er en by ca. midt på den engelske sydkyst.

Det første år var ikke så morsomt. Jeg havde svært ved at falde til, men som tiden går, har jeg ikke så meget imod det mere. Der er meget at lave, så det med at ligge nede på stranden eller tage ud og se England bliver det ikke meget til. Det er også en dyr uddannelse, så jeg er nødt til at spare, hvor det er muligt. En positiv side af denne uddannelse er, at der endnu ingen arbejdsløshed er. Derfor er der en god mulighed for at betale pengene tilbage, når jeg kommer hjem, i 1986.

Det bliver ikke muligt for mig at komme til elevmødet – jeg har eksamen til den tid. Så jeg vil sende en venlig hilsen til alle jer, jeg kendte – både elever og lærere.

Venlig hilsen

Tage Vestergård Rasmussen

Hej allesammen

Ja, så blev det altså vores tur. Det er virkelig 10 år siden, vi tilbragte et pragtfuldt år på Ringe Efterskole, skønt det er svært at forstå.

Kunne man, tog jeg gerne året om igen, men da dette jo er en umulighed, håber jeg til gengæld, at se jer alle til festen i maj.

Lidt har jeg da også selv oplevet, efter et bevis på en bestået real-eksamen.

Min karriere startede med et år i huset på Fyn, hvor jeg også fik lidt erfaring i, hvordan et stykke smørrebrød *også* kan se ud.

På hjemmefronten holdt karrieren dog ikke så længe. Den invita-

tion til bryllup, som jeg havde lovet Robert, blev aldrig skrevet. Forlovelsen holdt ikke, og som 18 årig var jeg igen alene.

Der skulle ske noget, så jeg drog til England, som au pair pige.

Det var lidt af et ønskejob med pragtfulde mennesker, god mad og et eksamensbevis på, at jeg kunne gøre mig forståelig på engelsk. Da jeg 8 mdr. senere tog hjem, var det mange oplevelser og kilo rigere.

England trak dog igen, så efter at have øvet lidt mere på »pølse-madderne«, drog jeg atter derover og denne gang på det danske føde-varecenter i London.

Det var en dejlig tid, men jeg er og bliver pigen fra landet, så efter et halvt år var jeg parat til at tage hjem igen.

Jeg fik bevis på, at jeg kunne kalde mig smørrebrødsjomfru, og besluttede at lade D.F.D.S. se mine evner.

Jeg startede med at sejle på »M/S England« i 1981 og har siden været ansat hos D.F.D.S.

I maj 1983 besluttede jeg at sætte penge i et lille drømmeslot. Bindingsværkshuset på landet, med gadekæret overfor og skov og strand i skøn forening.

Jeg bor alene i »Jomfruburet« (hvad andet kunne jeg næsten kalde det?) og ingen har altså endnu erklæret sin store kærlighed til en hær-det sømand.

Med ønsket om en rigtig glædelig jul samt et godt nytår til lærere såvel som elever, og med håbet om gensyn til festen i maj.

Mange hilsner

Anna-Marie Frederiksen (»Lejemorderen«)

Skalkendrupvej 6

5800 Nyborg

Tlf. (09) 36 19 25

Hej alle I fra 1974-75

Ja, så er der gået 10 år, det er jo ikke til at forstå.

Nu vil jeg fortælle lidt om, hvad jeg har lavet siden.

Efter vi skiltes, kom jeg i lære hjemme ved min far. Jeg blev færdig som elektriker i 79, og arbejdede som sådan i et år. Jeg flyttede til Odense og begyndte på Handelsskolen på den 1-årige EFG-

uddannelse. Jeg kom så i lære i et engrosfirma. Lager og kontor, hvor jeg blev færdig i august 83 og arbejdede til september i år. Nu arbejder jeg i Århus-afdelingen og bor i Hadsten.

Det er i store træk, hvad jeg har foretaget mig siden 75.

Håber at vi bliver mange til elevmødet næste år.

Mange hilsner til jer alle fra
Carsten Rueløkke

Kære gamle venner!

Ja, så er det 10 år siden, vi gik på Ringe Efterskole. Der er sket mange ting siden. Da jeg kom hjem fra skolen, kom jeg i en bagerbutik og var der i 3 år. Jeg ville prøve noget nyt og blev så hjemmehjælper. I øjeblikket går jeg hjemme, fordi jeg venter en lille til december. Der bliver noget at se til.

Jeg håber, vi ses i maj måned. Jeg vil gerne have elevbladet igen.

Mange hilsner
Karin Rasmussen (Lulu)
Nyborgvej 497
5881 Skårup

Kære lærere og elever fra holdet 1978-79

Ja, så er det snart 6 år siden, det var os der regerede på Ringe Efterskole.

Alle må vi vel erkende, at der er sket mange forandringer siden da. Jeg har selv lidt svært ved at følge med.

Efter opholdet på Ringe Efterskole, var jeg blevet så glad for efterskolelivet, at jeg tog min 10. klasse på Nr. Broby Efterskole. I 1980 ville jeg ud og se lidt af den store verden, så jeg tog imod tilbudet om, at komme til Vest-Afrika med ØK. Jeg havde en god tid ombord på M/T Pasadena. Det var lige noget for mig, og jeg sugede alle nye indtryk til mig med en iver, der forbavtede de andre ombordværende.

Januar 1981 begyndte jeg på et 5 måneders kursus på Kogtved Søfartsskole. Her går man i den samme khakiuniform, og skal have 50 kr. i lommepenge om ugen og disciplinen er højeste prioritet. Ikke

desto mindre var det nogle sjove, interessante og meget lærerige måneder, som har givet mig en ballast for livet.

I august 1981 rykkede jeg teltpælene op og flyttede til Esbjerg, for der at fortsætte min uddannelse. Jeg lærte bl.a. at file, dreje og svejse. Desuden bestod jeg skibsmaskinisteksamen. Efter at have overstået alt det, begyndte fiskelugten at blive for generende, så jeg flyttede tilbage til Odense.

Siden efteråret 1982 har jeg været ansat i DFDS. I deres skibe har jeg sejlet i store dele af verden. F.eks. hele Middelhavet, Karibien, Bahamaøerne og østkysten af USA. På nuværende tidspunkt sejler jeg mellem København og Oslo i fast færgefart.

Her til november 84 skal jeg atter bag skolebænken, nemlig på Odense Maskinmesterskole. Alt i alt har jeg gjort og prøvet det, jeg havde lyst til og i disse tider er det nok kun forundt et fåtal af os unge.

Jeg vil slutte med at ønske kammerater og lærere fra 78-79 held og lykke med, hvad I så end foretager Jer.

Mange hilsner
Michael Kjærsgaard
Christiansgade 82 I. 13
5000 Odense C
Tlf. 11 64 94

Hej hold 74/75

Husker I det dejlige år vi havde på skolen, ellers gør jeg. Jeg har deltaget i alle elevfesterne på nær een siden og det har været sjovt hver gang. Desværre har vi ikke været så mange fra holdet de senere år. Jeg håber derfor alle vil benytte denne lejlighed til, at møde op og få en festlig weekend ud af det.

Da vi var færdige på skolen i '75 tog jeg arbejde ved landbruget, efterfulgt af grundskole på Kærehave i foråret '77. Derefter aftjente jeg min værnepligt ved den kgl. livgarde, det var et dejligt år, som jeg nødigt ville have undværet. Da jeg kom hjem fra livgarden i '78, havde jeg forskellige jobs, som murer, landmand, gartner og støber på et jernstøberi, så jeg har prøvet lidt af hvert. I efteråret '79 kom jeg på landbrugsskole i Dalum for, at gøre min landmandsuddannelse

færdig. I foråret '81 flyttede jeg til Vejlbj ved Århus for, at læse til landbrugsteknikker, hvilket jeg var færdig med i aug. '82. I foråret '83 blev jeg færdig som Merconom i Regnskabsvæsen, og var derefter så heldig at få et godt job, som Distriktschef for plantebeskyttelsesmidler hos A/S Dansk Shell's kemikalieafdeling. Det er et dejligt frit og spændende job, som indebærer en del rejseaktiviteter. Der er hele tiden nye udfordringer at tage op.

I feb. '81 fandt Anni og jeg ud af, at det var sjovere at være to end at gå hver for sig. Vi er ikke blevet tre endnu, men det bliver der sikkert også tid til på et tidspunkt.

Anni er uddannet laborant, men arbejder som pædagogmedhjælper og agter at læse videre indenfor dette til sommer.

Vi bor nu i et rækkehus, som vi købte for 2 år siden. Men pladsen er lidt trang, da jeg skal have kontor hjemme, så vi leder efter noget andet.

Det var så lidt om, hvad der er hændt mig, siden vi forlod skolen.

Til slut vil jeg sige, som alle gør, og kun så få har gjort - Kig ind hvis I kommer forbi. Jeg er sikkert ikke hjemme, men I er velkomne alligevel.

Tanker og hilsner fra
Gunnar Nyholm
Emil Rostrupsvej 46
5881 Skårup
Tlf. (09) 23 18 24

P.S. Vores tlf. nr. vil sikkert være det samme fremover, selvom vi flytter, eller ring til tlf. 23 16 54 eller 23 12 79, som er hos vores forældre.

En glædelig og fredfyldt jul og nytår ønskes for os alle.

Esther Torp

Fra elevforeningens bestyrelse

Som Kjær allerede har omtalt, har vi igen haft et godt og spændende år med mange aktiviteter.

Ved elevmødet havde vi rigtig mange jubilarer, og det bedste ved det var, at det så ud til, de hyggede sig! Det må da også være spændende at mødes med gamle kammerater efter 10 eller 25 år. Jubilarerne var meget aktive under hele festen, og det satte absolut positivt præg på stævnet.

Derfor vil vi opfordre jer til at gøre som jubilarerne 1984: Aftal at mødes her, så mange som overhovedet muligt; det kræver en indsats, men det lønner sig! Det var virkelig festligt!

Det er en selvfølge, at yngre årgange slutter lige så talrigt op!

En medvirkende årsag til det gode elevmøde kan også være, at deltagerne opholdt sig *på skolen* - ikke ude omkring i byen! En tidligere elev opfordrede under elevforeningens generalforsamling til, at man fulgte denne gyldne regel. Både fra skolens og elevforeningens side er vi taknemlige for denne opfordring! Ved generalforsamlingen blev de nye vedtægter godkendt af generalforsamlingen, og samtlige bestyrelsesvalg blev genvalg!

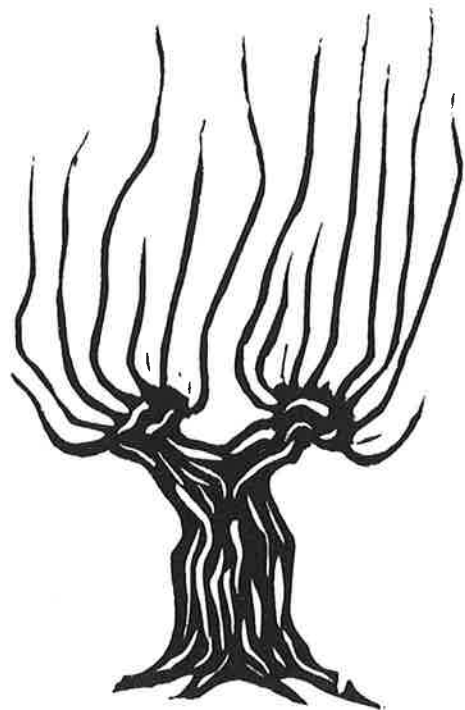
Med disse ord ønsker vi alle en glædelig jul og et godt nytår.

Conny Madsen Niels Nyholm Lars Liengård
Birgit Aagaard Søren Skov Johansen

ELEV MØDET 1985

Reserver allerede nu weekenden 18.-19. maj.

Indbydelse udsendes.

Driftsregnskab 1983/84

Indtægter:

Salg af årsskrifter, giro	29398,00	
Salg af årsskrifter, kontant	705,00	30103,00
Indgået ved elevmødet 1983		8214,00
Renter, bankbog		505,35
Renter, girokonto		58,92
Balance		<u>38881,27</u>

Udgifter:

Udg. elevmødet 1983		1831,15
Årsskrift	2897,07	
Porto	<u>5150,00</u>	8047,07
Bestyrelsesmøder		597,00
Indvielsesgave, skolen		3000,00
Krans, Hedemanns bære		<u>450,00</u>
Ialt, udgifter		13925,22
Overskud		<u>24956,05</u>
Balance		<u>38881,27</u>

Status pr. 28/5-1984

Aktiver:

Kassebeholdning	164,74
Girobeholdning	164,74
Bankbog	40706,22
Balance	<u>41135,70</u>

Passiver:

Formue ved begyndelse	16179,65
Overskud	24956,05
Balance	<u>41135,70</u>

Regresforpligtelse: Gratis årsskrift til og med 1992 til 99 medlemmer.

Ringe, den 28. maj 1984.

Birgit Aagaard

Regnskabet gennemgået og fundet i orden.

Ringe, 2. juni 1984.

Robert Hune Rasmussen/Lisbeth Rostgård

Vedtægter for Ringe Efterskoles Elevforening

§ 1:

Foreningens navn er RINGE EFTERSKOLES ELEVFORENING, hjemmehørende i Ringe kommune, Fyns amt.

§ 2:

Formålet er at styrke skolens nuværende grundtvig/koldske linie samt at opretholde og udbygge kontakten mellem elev/skole efter kurssets afslutning, samt efter bedste evne at støtte skolens idegrundlag ved at videregive egne oplevelser på skolen til potentielle elever.

§ 3:

Foreningens højeste myndighed er generalforsamlingen, som afholdes hvert år i forbindelse med elevmødet. Der føres en generalforsamlingsprotokol.

§ 4:

Alle elevforeningens medlemmer har stemmeret ved generalforsamlingen.

§ 5:

Der vælges en bestyrelse på 5 medlemmer, som vælges/afgår på skift med hhv. 2 og 3 hvert andet år. Genvalg kan finde sted. Skriftlig afstemning kræves, hvis mindst et medlem ønsker det.

§ 6:

Alle tidligere elever + personale samt tidligere personale har ret til medlemskab af foreningen.

Valgbarhed:

a/ Valggruppe I Nuværende personale/tidligere personale

Valggruppe II Tidligere elever

b/ I bestyrelsen kan maksimalt være 2 fra valggruppe I, resten vælges blandt valggruppe II. I alt 5 personer.

§ 7:

Dagsorden ved generalforsamlingen skal indeholde følgende punkter:

1. Valg af dirigent
2. Bestyrelsens beretning
3. Aflæggelse af regnskab
4. Behandling af indkomne forslag
5. Valg af bestyrelse og suppleanter
6. Valg af 2 revisorer
7. Eventuelt

§ 8:

Bestyrelsen konstituerer sig med formand, næstformand, kasserer og sekretær.

§ 9:

Foreningen udgiver hvert år et årsskrift, hvori indvarsling til generalforsamling sker. Betaling af årsskriftet udgør det egentlige medlemskontingent. Desuden søger foreningen at afholde arrangementer for medlemmerne til konsolidering af foreningens drift.

§ 10:

Ekstraordinær generalforsamling kan indkaldes af et flertal af medlemmerne eller et flertal af bestyrelsen med 2 måneders varsel.

§ 11:

Såfremt foreningen må ophøre, skal en evt. formue tilfalde formål, som formodes at gavne Ringe Efterskoles virke.

Ringe, den 2. juni 1984

*Connie Madsen Niels Nyholm Lars Liengård
 Birgit Aagaard Søren Skov Johansen*

Elevliste 1984-85

Kirsten L. Abildskov, Landevejen 49, 5882 Vejstrup.
Annette Andersen, Minendal, Assensvej 15, 5591 Gelsted.
Charlotte Joest Andersen, Kærvej 1, 5854 Gislev.
Dorthe Thyregod Andersen, Østparken 79, 5220 Odense SØ.
Henrik Andersen, Kl. Berntsensvej 17, 5471 Sønderød.
Kaj Andersen, Normannsvej 24, 4050 Skibby.
Vibeke Kappelgård Andersen, Carlsmindevej 16, st., 5800 Nyborg.
René Arildslund, Engdalen 9, 5210 Odense NV.
Peter Bay, Kr. Søbyvej 53, 5610 Assens.
Jess Blæsbjerg, Anderupvænget 19, 5270 Odense N.
Anne-Mari Heidtmann Busk, J. L. Heibergsvej 12, 5230 Odense M.
Birgitte Eilschou Christensen, Stenløsevej 110, 5260 Odense S.
Hans Erik Stensgård Christensen, Lersey Alle 18, 5871 Frørup.
Peter Kolle Christensen, Kl. Berntsensvej 131, 5260 Odense S.
Sonja Irene Hartmann Christensen, Kastaniealle 6, 5700 Svendborg.
Susanne Christensen, Hessum Bygade 42, 5450 Otterup.
Thomas Christlieb, Lisas Alle 15, 5250 Odense SV.
Kenneth Herholdt Clausen, Fjordholmen 6, 5240 Odense NØ.
Pernille Anett Clausen, Rømparken 54, 4200 Slagelse.
Dorthe Dahl Davidsen, Østparken 165, 5220 Odense Sø.
Martin Drost, Helstenschusvej 1, Korinth, 5600 Fåborg.
Helle Errild, Kongshøjparken 85, 3550 Slangerup.
Jakob Nicolai Fauery, Langelinie 44, 5230 Odense M.
Anja Møller Hansen, Lerhusene 4, 5330 Munkebo.
Bjarne Hans Hansen, Siøvænge 8, 5700 Svendborg.
Benny Tofte Hansen, Svendborgvej 8, Kogsbølle, 5800 Nyborg.
Berit Hansen, Mellevej 2, 5762 V. Skerninge.
Brian Hansen, Mellevej 2, 5762 V. Skerninge.
Brian Kenneth Engberg Hansen, Kelstrupvej 1, 5492 Vissenbjerg.
Frank Duch Hansen, Lindvedvej 57, Odense.
Hanne Nymark Hansen, Havreballevej 47, 5450 Otterup.
Jacob Hansen, Hybenvænget 3, 4160 Herlufmagle.

Jimmi Bruun Hansen, Provstbakken 50, 13., 5200 Odense V.
Tina Ragnhild Hansen, Adelgade 132, 5400 Bogense.
Torben Vagn Hansen, Hallenslevvej 28, 4281 Gørlev.
Ulla Steffensen Hansen, Topshøjvej 9, 4180 Sorø.
Vagn Duemose Hansen, Sentvedvej 33, 5871 Frørup.
Michael Kristian Harrild, Møllebjergvej 6, Lindelse, Rudkøbing.
Gitte Inga Marie Have, Galdbjerg Kohavevej 5, 5884 Gudme.
Annette Bøge Henriksen, Søvangen 38, 5884 Gudme
Bjarke René Nordkvist Henriksen, Evelundsvænget 2, 5270 Odense N.
Lisbeth Hervad-Jørgensen, Haslevej 53, 3700 Rønne.
Nina Elisabeth Holmquist, Koldinghuse 9, 5580 Nr. Åby.
Karin Israelsen, Morelvej 233, 5250 Odense SV.
Tina Gejlager Jacobsen, Tvedmark 1, 6400 Sønderborg.
Jeanet Jensen, Dømmestrupvej 39, Nr. Lyndelse.
Jesper Jensen, Gl. Landevej 66, 5500 Middelfart.
Martin K. Kragh Jensen, Elsdryrløkken 81, 5210 Odense NV.
Søren Jensen, Slettensvej 261, 5270 Odense N.
Thomas Helligsøe Jensen, Krabbegårdsvej 137, 5330 Munkebo.
Helle Bøtchiær Jespersen, Skovgyden 24, 5230 Odense M.
Petter Erik Johansen, Abigaelsvej 24, st. tv., 5000 Odense C.
Stig Michael Johansen, Skovvej 45, 5400 Bogense.
Claus Norn Jørgensen, Solsiden 10, 5270 Odense N.
Flemming Jørgensen, Toysbjergvej 4, Øksendrup, 5871 Frørup.
Pia Kilde, Mølløvænget 4, 5462 Morud.
Henriette E. Sønderby Kristensen, Kolibrivænget 5, 5210 Odense NV.
Marianne Kristensen, Smedegyden 131, 5380 Dalby.
Ebbe Kristiansen, Libavej 5, 5853 Ørbæk.
Heidi Suna Kristiansen, Næsbygårdsvej 94, 5270 Odense N.
Heinrich Krogh, Møllebjergvej 9, 4220 Korsør.
Per Svane Larsen, Hestehavevej 1, 5792 Årslev.
Søren Larsen, Østerlev 13, 6800 Varde.
Bodil Lauridsen, Trekløvervej 1, 6950 Ringkøbing.
Sammi Martin Lech, Lundtoftegade 17, 9. tv., 2200 København N.
Mads Lindegård, Troensevej 44, 5700 Svendborg.
Henrik Lundberg, Nørrevangsvej 2, Rimsø, 8500 Grenå.
Søren Madsen, Lindegården, Vallekildevej 94, 4534 Hørve.

Susanne Rendborg Mortensen, Tingskiftet 10, 5270 Odense N.
Dennis Nielsen, Slåenhaven 209, 5240 Odense NØ.
Dorte Nielsen, Huggetvej 33, 5400 Bogense.
Flemming Nielsen, Odinsvej 15 a, 4270 Høng.
Gitta Inge-Lise Nielsen, Lindehusvej 5, Sallinge, 5750 Ringe.
Helle Feldingbjerg Nielsen, Eskemosevej 2, Refsvindinge, 5800 Nyborg.
Jens Peter Brandt Nielsen, Kirke Søbyvej 46, 5610 Assens.
Kaj Bjørgvin Nissen, Rømparken 29, 4200 Slagelse.
Hans Boelt Nørremose, Allerupvej 46, 5672 Broby.
Anders Frankær Olsen, Grønnegadevej 20, 4892 Kettinge.
Annette Olsen, Smedebakken 8, 5600 Fåborg.
Jane Skov Olsen, Hollufgårdsvej 4, 5260 Odense S.
Sussanne Camilla Olsen, Skovparken 11 a, 5853 Ørbæk.
Anette Pedersen, Vollsmose Alle 578, Odense.
Jan Pedersen, Nyborgvej 412, 5881 Skårup.
Thomas Pedersen, Dæmningen 1, 5935 Bagenkop.
Pia Krogh Pedersen, Jennyvænget 5, 5270 Odense N.
Karina Petersen, Guldbjergvej 31, 5400 Bogense.
Mai-Britt Glasdam Petersen, Hjejlebakken 6, 5210 Odense.
Svend-Aage Liljendahl Poulsen, Ryttergårdsvej 44, 2. tv., 3520 Farum.
Michael Rabe, Kjærsvvej 218, 4220 Korsør.
Dan Michael Ytting Rask, Kærsangervænget 31, 5550 Langeskov.
Bjarne Kurt Rasmussen, Vendegyden 3, Skellerup, 5540 Ullerslev.
Ida Rasmussen, Korsgade 10, 5270 Odense N.
Karina Sigbrit Rasmussen, Præstemarken 39, Eggeslevmagle, 4261 Dalmose.
Lenny Bo Astrup Rasmussen, Holstedvej 16, 5200 Odense V.
Ulrik Balle Rasmussen, Sønderalle 10 8620 Kjellerup.
Mette Skjoldby, Kolkevej 16, 4892 Kettinge.
Reta Skov, Buegade 10, 5960 Marstal.
Kent Ronald Storgård, Vollsmose Alle 510, Odense NØ.
Jesper Sønderby, Bernstorffsminde 4 b, 5600 Fåborg.
Jonna Dyrup Truelsen, Billeshavevej 41 b, 5210 Odense NV.
Stig Ole Vilsen, Ølgodvej 21, 7200 Grindsted.
Hans Erik Wagenaar, Bratenvej 27, 5700 Svendborg.

Indhold

Ved formanden	3
Kære tidligere elever	4
Fra Ringe til Afrika og retur!	7
»Brikker til en mosaik«	23
Karl Hedemann, som jeg kendte ham... ..	28
Mindeord	31
I anledning af Kjærs udnævnelse til Ridder af Dannebrog	33
Hilsen fra Samsø	34
Kan jyder blive fynboer?	38
Menneskene er de samme	40
På jagt efter lykken... ..	42
Fredag aften – lørdag morgen	43
Tale ved indvielsen af det afsluttende byggeri ved friskolen	46
Billedkunst!	48
En hilsen fra friskolen	51
Elevhilsener	56
Fra elevforeningens bestyrelse	63
Elevmødet 1985	64
Driftsregnskab 1983/84	65
Vedtægter for Ringe Efterskoles Elevforening	67
Elevliste 1984-85	69